

Blydenblaad

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE „HISTORISCHE VERENIGING SOEST“

3e jaargang, nr. 3, winter 1982-'83

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980.

Bestuur:

Voorzitter : P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
Secr.-Penningm.: P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
Overige leden, vertegenwoordigers werkgroepen:
Mr. E.A. Bánki, Hildebrandlaan 29, Soest
A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest
F.S.I. Knaapen, Nassauplantsoen 10, Soest
W. Schimmel, Steenhoffstraat 73, Soest
G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam

Redactiecommissie:

Eindredacteur : F.S.I. Knaapen, Nassauplantsoen 10, Soest
Leden : E. de Bree, Braamweg 54, Soest
P. Siegers, Van Straelenlaan 8, Soest
Vormgeving : F. Elsmán, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie is vastgesteld op vijf en twintig gulden.
Betaling op de rekening van de Historische Vereniging Soest, bij de Rabobank te Soest no. 3599-02235.
Gironummer van de Rabobank is 212775.

HISTORISCHE VERENIGING SOEST

Mededelingen december 1982

- * De werkgroep "Genealogie" komt 13 dec. a.s. bijeen in de Oudheidkamer aan de Ferd. Huycklaan 18. De deelnemers hebben een uitnodiging ontvangen. Hebt U belangstelling, U bent van harte welkom. Hopelijk is dit nummer van "Van Zoys tot Soest" voor deze datum bezorgd. Zo niet, geeft U zich dan tijdig op voor een volgende bijeenkomst.

- * Op dinsdag 18 januari 1983 zal ons medelid, de Heer F. Wilkens, expert op het gebied van "de Boerenwagen", een lezing houden, met vertoning van dia's. 's Avonds 8 uur, ook in de Oudheidkamer.
Onderwerp: Wagenmakersroem in het rivierengebied.
Noteer deze datum a.u.b. want er wordt geen convocatie meer verzonden.

- * De Heer F.S.I. Knaapen is gelukkig weer in zoverre hersteld dat hij het redactie-werk van "Van Zoys tot Soest" kon hervatten. Proficiat.

- * Nog een paar leden betaalden hun contributie voor 1982 niet. In dat geval gaat weer een herinnering hierbij.
Voor 1983 zal in het voorjaarsnummer een acceptgirokaart worden ingesloten.
De contributie blijft f 25,-- per jaar.

- * Hoewel nog niet officieel bevestigd, zal onze Vereniging voor het jaar 1983 mogen rekenen op een Gemeentelijke subsidie van f 600,--, hetgeen wij erg op prijs

- * In september 1.1. schreven wij dat wij mogelijk in 1982 een aantal van 200 leden zouden bereiken. We zijn er nu "heel" dichtbij.
- * Oudheidkamer: Wanneer het echt gaat winteren zal de Oudheidkamer niet meer geopend zijn i.v.m. de energiekosten. Hiervan zal in de plaatselijke pers mededeling worden gedaan. Bijeenkomsten in de voorkamer kunnen wel doorgaan.
- * "Stichting Oud Soest", die de exploitatie van de Oudheidkamer als doelstelling heeft, wacht nog altijd op de medewerking van de Gemeente Soest. Over de aanvraag voor subsidie is nog niet beslist. De Stichting, maar ook de Historische Vereniging Soest, wachten vol vertrouwen.
- * Werkgroep Archéologie:
A.W.N. Vallei en Eemland organiseert in Flehite te Amersfoort de volgende lezingen:
11 januari 1983 Archéologie en Botanie door Mevr.Drs.J. Buurman.
22 februari 1983 Natuurstenen artefacten uit Dorestad, door Drs.H. Kars.
12 april 1983 Ledervondsten, en wat we ermee kunnen, door de Heer O. Gaubitz.
Leden van onze vereniging zijn welkom. Aanvang 8 uur n.m.
- * In de boekhandel verkrijgbaar, een uitgave van A.W.N. Vallei en Eemland over "Het Observantenklooster te Amersfoort".
Beschrijving van de opgravingen, en met een historisch archiefonderzoek.
Prijs: f 27,50.
-

VERSLAG EXCURSIE NAAR EEMNES EN BAARN

door F.S.I. Knaepen

Op zaterdag 17 oktober jl. verzamelden zich - begunstigd door prachtig najaarsweer - 37 leden van onze vereniging tegenover het paleis Soestdijk voor een excursie naar de N.H. Kerk te Eemnes-binnen en de buitenplaats Groeneveld te Baarn.

In de kerk werden wij opgewacht door de vice-voorzitter van de Historische Kring Eemnes, de Heer Jan Out, die in een enthousiast en boeiend betoog de geschiedenis van de kerk vertelde. Deze laatgotische kerk, bestaande uit een éénbeukig schip, een iets smaller koor en een uit prachtig mooi "gloeiende" rode bakstenen opgetrokken toren, welke omstreeks 1500 zal zijn toegevoegd, heeft een zeer bewogen geschiedenis. Niet alleen de overgang van de rooms-katholieke eredienst tot de gereformeerde religie rond 1583 staat in de boeken vermeld, maar ook de herhaalde overstromingen van de voormalige Zuiderzee hebben hun sporen aan het gebouw nagelaten. Tot overmaat van ramp brandde de kerk in 1921 geheel uit, waarbij alleen de muren en de toren bleven staan.

Ook de twee antieke luidklokken bleven toen gespaard.

Door een goede brandverzekering, een belangrijke gift van Koninklijke huize en de liefde van de tot de kerkelijke gemeente behorende leden is de kerk na de brand herbouwd in de gelijke oude stijl met een houten tongewelf, mooie orgelpartij en meubilair.

Jammer evenwel is, dat het koor geheel is onttrokken aan de kerk en thans voor huishoudelijke ruimte en opslag wordt gebruikt.

Ook zijn bij de herbouw wel materialen verwerkt, welke in de oorspronkelijke bouw zeker niet zijn gebruikt, b.v. betonnen afdekplaten i.p.v. hardstenen platen op de steunberen; een cementen omlijsting van de ramen.

Toch mag van een monument voor onze streek worden gesproken, dat tevens een zeer goede binding had met de bewoners van paleis Soestdijk - en met name Koningin Emma, die hier regelmatig kerkte. Ook het doel van ons volgend bezoek - de buitenplaats Groeneveld - behoort tot de kerkelijke gemeente Eemnes-binnen.

Vandaar dat ook dat de koninklijke familie zowel als de bewoners van Groeneveld een eigen "herenbank" met luifel in de kerk hebben. De eerstgenoemde bank is zelfs uitgerust met gewaarmerkte bijbels in leren band.

In "Groeneveld" werden wij opgewacht door Werner Paans, die hier namens Staatsbosbeheer als gastheer de scepter zwaait. Met een citaat uit een oude lofzang op het huis en zijn bewoners schiep hij reeds direct de goede sfeer om iedereen in de stemming te brengen iets te kunnen proeven van de geneugten van het buitenleven van de grote kooplieden uit Amsterdam in de 17e eeuw.

Met toestemming van het bestuur van de Historische Kring Eemnes laten wij hieronder een artikel volgen, dat Mevrouw Bertie van Wijk-Blom over dit voorname en wel vorstelijke gebouw in het tweede nummer van de vierde jaargang van het blad van de Kring schreef. Graag brengen wij dank aan de schrijfster en het bestuur van de Kring voor deze toestemming.

KASTEEL GROENEVELD EN ZIJN BEWONERS

door Bertie van Wijk-Blom

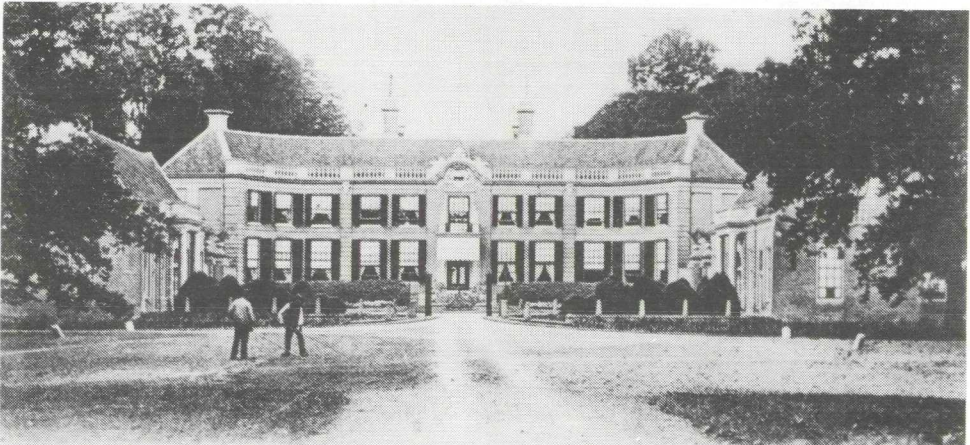
Op 22 mei jl. werd een schitterend gerestaureerd Groeneveld officieel geopend als Centrum voor bos, natuur en landschap van Staatsbosbeheer. Wie geregeld in het "Pipobos" wandelt, heeft de verandering van bouwval naar statig kasteel op de voet kunnen volgen. Een mooie gelegenheid om ons nu ook eens in het verleden van Groeneveld te verdiepen.

Het juiste bouwjaar is nog onbekend, maar de geschiedenis begint met: Andries Mamuchet van Houdringe, een afstammeling van Hugenoten, die zich in Baarn vestigde, vermoedelijk op Hofstede Groeneveld, welke hij van het huis Drakenburg kocht. Hij overleed op 8 september 1684 te Baarn en werd in de kerk van Eemnes-binnen begraven, waar de grafzerk nog te zien is. (Groeneveld valt kerkelijk onder Eemnes).

Zeker is dat zijn zoon Marius Mamuchet van Houdringe, reeds in 1703 op Groeneveld woonde en daar het huidige huis liet bouwen. In 1730 overleed hij kinderloos en op 4 november van dat jaar verkochten zijn erfgenamen (2 nichten) het landgoed met het kasteel.

Volgens de koopakte was Groeneveld een:

'Seeckere playsante Buytenplaets, bestaende in een moderne hysinghe, voorsien met verscheydene vertrecken, die meest alle behangen of beschildert zijn; benevens een bassecour (voorplein), stallen, een koetshuys, tuynmans- en boerenwoningen, bosschen, allees, wandelingen en weylanden, gelegen onder den Gerechte van Baarn, nagelaten door Marius Mamuchet van Houdringe, streckende van het Heyveldt van den heer George Roeters (eigenaar van 't Kasteel Drakenburg) en de laan tot de Hollandse Radinge (d.i. grens) off wal, die daer van ouds is opgeworpen.'

BAARN

Kasteel Groeneveld

*Schijnt aansa de top
beentoken by zeken wa Komme gekoent hadde in de meeste gronden, thans
vder gerechte te hebbe vermoedelyk eend behoort onder Draachburg (Thal by
of va Jacobe Blaak jeb Ferdinand Hingeh mba dat gndvoft in jden de the
bekeoppe va Meerdenne aa gekoent, wa deze kwam het aa de famlien Pat
in Adr. Boer Uitg. H. J. den Boer, cius, Pate, aa de va Steemha's (wies wapen live
& pyll) en thas behoort het aa Baarn Pate va Ammer.*

De koper was Arent van den Waayen, bewindhebber van de West-Indische Compagnie. Voor de somma van f 32.000,- werd Arent de nieuwe eigenaar van de 'playsante Buytenplaets'.

Vijf jaar later al, in 1735 deed Arent zijn zomerverblijf weer van de hand en wel aan de ons bekende Cornelis Hasselaer.

Cornelis werd in Amsterdam gedoopt als zoon van de chirurgijn Cornelis Pieterszoon Hasselaer, die 'in bekrompen omstandigheden leefde' en had zijn fortuin gemaakt in Oost-Indië. Dat hij daar een aanzienlijk vermogen bij elkaar vergaarde, blijkt wel uit het feit dat hij, in hetzelfde jaar waarin hij eigenaar werd van Groeneveld, bij een publieke verkoping de titel en rechten van 'Ambachtsheer der beide Eemnessen' kocht. Zo werd Cornelis Hasselaer 'Heer der beide Eemnessen' en hij was dusdanig met zijn lusthuis ingenomen, dat hij op de schoorstenen zijn wapen (een arend) als windwijzer liet plaatsen. Bovendien breidde hij zijn wapen nog verder uit; het kreeg nl. een hartschild (een klein schildje in het midden) met het wapen van Eemnes, de drie bisschopshoofden, en onder dit schildje kwam op een zilveren lint te staan: 'Civitas ab Eemnesse' (de stad van Eemnes).

Lang heeft hij niet van zijn buitenplaats kunnen genieten, want op 28 november 1737 stierf Cornelis Hasselaer en werd begraven in de Nicolaaskerk van Eemnes-buiten.

Zijn zoon, Mr. Pieter Cornelis Hasselaer, op dat moment pas 17 jaar, volgde hem op als ambachtsheer en als eigenaar van Groeneveld. Na verloop van jaren wordt Pieters financiële positie minder rooskleurig en besluit hij, naar het voorbeeld van zijn vader, zijn geluk in Indië te beproeven. Groeneveld wordt op 23 juni 1755 in Amsterdam publiek verkocht. Op de verkoopbiljetten wordt het beschreven als: 'een superbe modern nieuwgemaakte Heerenhuizinge met extra schone vleugels' (deze vleugels worden in 1735 nog niet genoemd).

Koper werd Jan Lucas van der Dussen, die in 1768 een nieuwe brug naar het voorplein liet bouwen.

Intussen ging het Pieter Cornelis Hasselaer, evenals destijds zijn vader, in Indië voor de wind.

In 1772 kwam hij schatrijk hier terug. Toen na de dood van Van der Dussen, Groeneveld op 11 april 1774 weer publiek werd verkocht, was dit voor Pieter Cornelis Hasselaer de kans om zijn vroegere huis voor f 70.000,- weer terug te kopen.

Er is nu ook sprake van 'een verborgen trap'. Een uitgebreide levensloop van Pieter staat beschreven in het boekje over de Ambachtsheerlijkheden.*

Ook aan Pieters leven kwam een einde en op 27 april 1795 overleed hij te Amsterdam, 75 jaar oud.

Enkele dagen later werd hij bijgezet in de grafkelder van de Nicolaaskerk in Eemnes-buiten.

Twee jaar na zijn dood, in 1797, lieten zijn erfgenamen Groeneveld weer publiek verkopen en eigenaar werd nu Mr. Joan Huydecoper van Maarsseveen voor f 85.000,-. Deze familie bleef lange tijd in bezit van het landgoed. Na de dood van Mr. Joan Huydecoper in 1836 bleef zijn weduwe nog op het kasteel wonen.

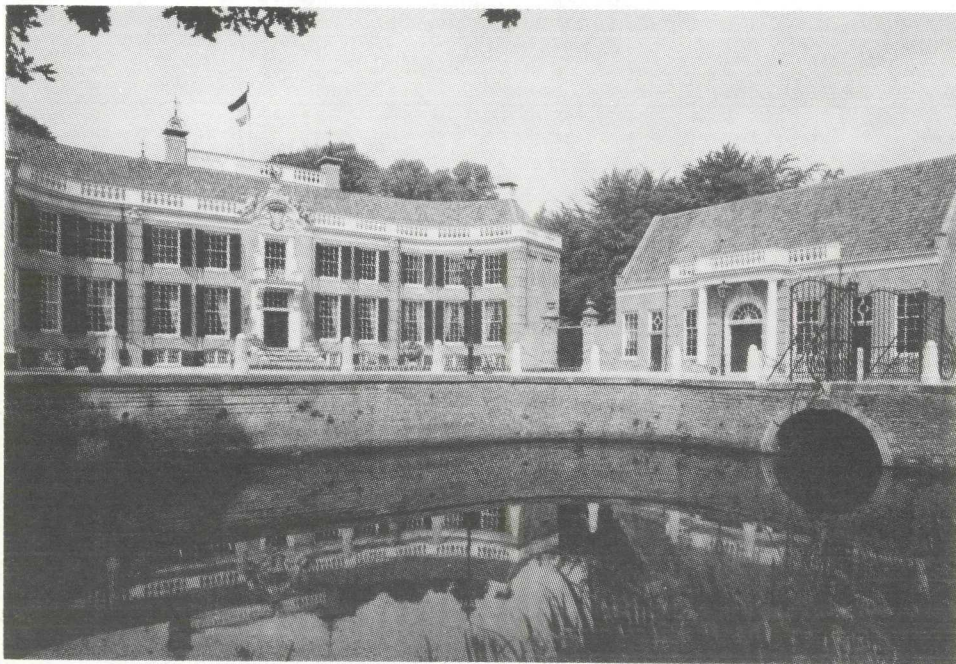
Hun kleindochter, freule Sophie Fabricius (dochter van Anna Huydecoper), erfde het landgoed Groeneveld en trouwde met

Mr. S.P. baron van Heemstra.

Het echtpaar betrok het kasteel.

Hun derde kind, freule Sophia van Heemstra, trouwde met L.R. baron Taets van Amerongen en zij werden de nieuwe bewoners. Baronesse Sophia overleed al in 1875, waarna baron Taets later hertrouwde met Jonkvrouwe van Reenen.

Na de dood van de baron in 1921, bleef zijn Douarière het kasteel bewonen.

Kasteel Groeneveld na de restauratie

In 1941 werd Staatsbosbeheer eigenaar. Het pand werd jarenlang verhuurd, totdat een algehele restauratie noodzakelijk werd. Met deze 'face-lift' begint het kasteel een nieuw hoofdstuk in zijn geschiedenis.

Bronnen:

Uit de geschiedenis van Baarn, door T. Pluim

* De ambachtsheerlijkheden van de beide Eemnessen (1714-1922), door J.V.M. Out

DE VOORGESCHIEDENIS VAN EEN CONTRACT

door F.S.I. Knaapen

Koning Lodewijk Napoleon was geen grootse of door zijn daden imponerende figuur. Hij stond sterk onder druk van zijn keizerlijke broer Napoleon I. Was dit niet zo geweest, dan zouden geschiedschrijvers zeker een milder oordeel over deze vorst hebben geveld. Maar Lodewijk was niet vrij, omdat ons land bij zijn benoeming al zo een tien jaar nauw aan Frankrijk was gekoppeld. Er was de keizer alles aan gelegen die nauwe band zo strak mogelijk te houden, omdat de Nederlandse kuststrook een belangrijke schakel was in het continentale stelsel, waarmede Napoleon Engeland op de knieën trachtte te krijgen. Op deze wijze was ons land eigenlijk al direct betrokken bij de oorlogvoering en expansiedrang van Napoleon.

Toch heeft Lodewijk oprecht geprobeerd een goed koning te zijn. Lang heeft hij door zijn grote broer in Parijs gelaste maatregelen, zoals de tiërcering van de staatsschuld en de inschrijving voor de militaire dienst (de Conscriptie), welke maatregelen een zware druk op het moreel van ons volk zouden leggen, weten tegen te houden. De keizer had in eigen land ervaren, dat geen groot wereldrijk kan worden gebouwd op alleen de geestdrift van vrijwilligers. Daarom was reeds in 1798 in Frankrijk bij de wet de gedwongen militaire dienst ingevoerd.

Het stelsel werkte in Franrijk perfect en het was dan ook logisch, dat Napoleon I het stelsel der conscriptie ook in de van Franrijk afhankelijke staten wilde doorvoeren.

Wie had dat in het burgerlijke Holland kunnen vermoeden.

Wij kenden immers alleen het stelsel van huurtroepen, waarbij huurcontracten werden gesloten met (veelal duitse) staten. Men kende tot 1795 Mecklenburgse, Waldeckse en andere regimenten en voor zover er nationale regimenten waren, bestonden deze ook uit vrijwilligers, veelal avonturiers.

Wel kende men in het verleden diverse wetsontwerpen en reglementen, welke een algemene dienstplicht zouden doen veronderstellen, maar hoe krijgshaftig de gebruikte taal ook was, een dienstplicht is nooit tot stand gekomen.

Bij zijn komst zond Lodewijk Napoleon de door raadspensionaris Schimmelpenninck gecontracteerde troepen uit Waldeck en Saksen Coburg Gotha terug en maakte met dit besluit ons leger tot een meer Bataafs leger. Het bleef echter een leger van vrijwilligers.

Na het heenzenden van zijn broer pakte keizer Napoleon de zaak echter zelf met straffe hand aan. De volledige inlijving van onze gewesten bij Frankrijk door het decreet van Rambouillet op 9 juli 1810 bracht als vanzelf de verplichte inlijving van jonge burgers tot de militaire dienst mede.

Als tegemoetkoming aan de gevoeligheden onder ons volk bepaalde Napoleon dat het door onze gewesten te leveren troepencontingent slechts 50% van dat der overige franse departementen zou zijn.

Toch sneed de maatregel der conscriptie diep in de volksziel. Nooit eerder had men de verplichte militaire dienst gekend; de krijgsmacht met vele buitenlandse ongere individuen was altijd een verachtelijke en versmade groep geweest. Teveel hadden onze steden en het platteland in het verleden ook te lijden gehad onder de plunderingen en andere acties van de troepen.

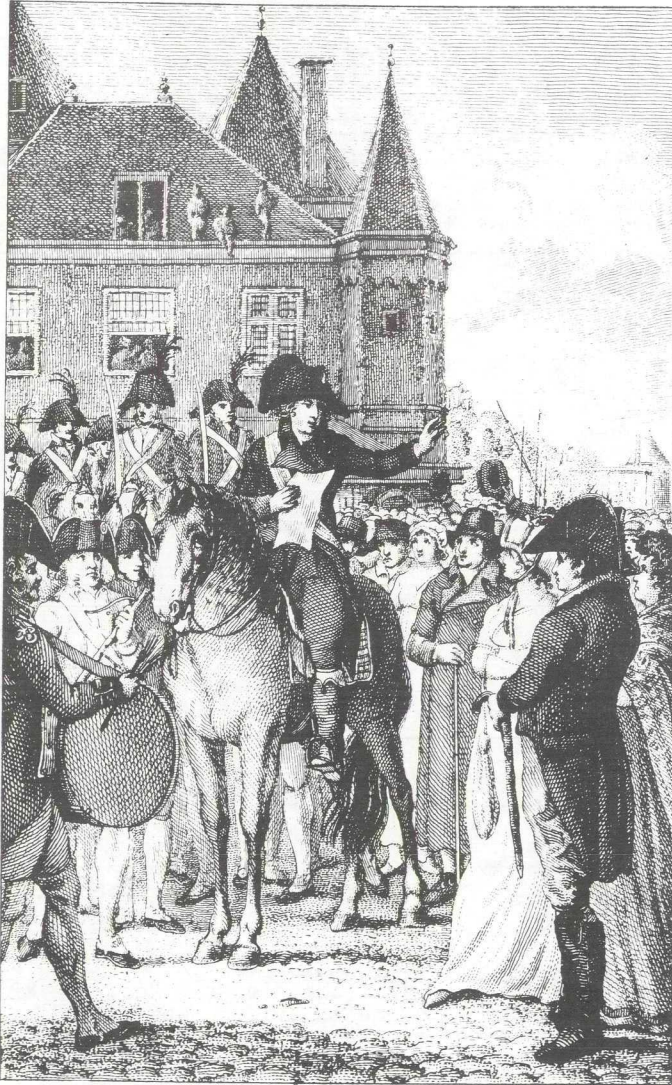
En nu werd men door een buitenlandse dictator tot die dienstplicht gedwongen!

En was het dan nog maar om het eigen land tegen vreemde invallen

te beschermen; neen, het ging om actief deel te nemen aan de verordeningsdrang van een vreemde dictator tot in de Russische sneeuwvelden toe.

Het invoeren van de conscriptie voerde welhaast automatisch tot het Remplacantenstelsel.

Geruchten omtrent de ontberingen welke de Napoleontische troepen leden, en die het hoogtepunt vonden in de verliezen aan de Berezina,

R.W. TADAMA kondigt, te Amsterdam, den Vrede en Verbintenis met de Franschen aan.

brachten de beter gesitueerden ertoe hun dienstplicht tegen betaling van voor die tijd veelal niet geringe bedragen af te kopen en over te doen aan plaatsvervangers: remplacanten.

Toen Napoleon eenmaal was verslagen en ons land was bevrijd van het franse juk, trachtte het nieuwe bewind onder Koning Willem I ook de krijgsmacht opnieuw te organiseren.

In plaats van de oude statenbond van vòòr 1795 moest er een eenheidsstaat komen met een krachtig centraal gezag, dat zich zou doen gelden in alle zaken van wetgeving, ook met betrekking tot land- en zeemacht.

Er kwam een "Reglement van Algemeene Volksbewapening", dat 63 artikelen telde en waardoor alle weerbare mannen van 17 tot 50 jaar in de gemeente waar zij woonden, moesten worden geoefend in het gebruik van wapenen. In tijd van oorlog konden deze dan reeds geoefende troepen in werkelijke dienst worden opgeroepen voor de plaatselijke verdediging. Uit deze Landstorm werd door loting een landsmilitie van 16.000 man infanterie en 4.000 kanonnières gevormd. Bij opkomst met spoed diende de landweerplichtige voorzien te zijn van twee stel eigen ondergoed, drie paren sokken en een haarkam! De uitvoering van de betreffende besluiten gaf nogal wat problemen door gebrek aan deskundig kader en onvoldoende voorraad wapenen. Ook in de nieuwe situatie liet het Nederlandse bestuur remplacering toe.

no. 101.

M. M. M.

Een honderd een.

Gewaarmerkt lotingsbriefje
voor de militaire dienst uit 1909

Hierdoor stonden de wervingsofficieren vaak voor mislukkingen, waardoor het leger niet op volle sterkte kwam. Ongure remplacanten werden weer ontslagen en zij probeerden het spel enige tijd later tegen hernieuwde betaling opnieuw te spelen. Natuurlijk mag men alle remplacanten niet over één kam scheren, alhoewel wel mag worden gesteld dat de meesten geheel niet gemotiveerd waren voor de militaire dienst. De heersende armoede heeft menig jongeman letterlijk gedwongen tot de stap als remplacant dienst te nemen, om op die manier te trachten aan het karig gezinsinkomen bij te dragen. Bovendien was hij dan thuis uit de kost!

Het hierbij afgedrukte "contract" tussen Hannes Kok, Landbouwer, en Anthonie Wijnhof, arbeider (let op de hoofdletter L van landbouwer en de "kleine letter" a van arbeider) toont aan dat het Remplacantenstelsel op 30 January 1863 te Soest nog in gebruik was.

Contract

Ik eerste ondergetekende Johannes Koke Looi,
 bouwer in de gemeente Soest bekien een Con-
 tract te hebben gesloten met den tweede on-
 der getekende. Anthonie Wynhof Looi van den
 meest Wynhof en Van Antje Onwees arbeiders
 wonende te Soest op heven den 30 January 1863
 ten eerste dat hy danken myn kinderjange-
 Looi Gerardus Koke, Looi van Johannes Koke
 en Rykpe Marise van t Klooster die met
 den danstaande loting voor de nationale
 militaire Looi ~~.....~~ loten en moet
 dienen hy als plaatsvervanger voor myn Looi
 aan allen verplichtingen in den dienst ~~.....~~
 zoo wel ter Zee als ter Land voor de nationale
 militaire Looi uitteekken en aan alle verplig-
 tingen in den dienst voldoen waar onder
 zyn begrepen de storting van 25 Landstkas
 en waar voor hy van zal genieten by de fina-
 le Vrystelling van diens een som van drie
 honderd Guldens voor welken som ik dan neem
 2 jaar lyk te betalen een intoes a vier percent
 ten hondert en by de finale Vrystelling uitbe-
 talens. Ook zal hy nog moeten by het eerst
 in komende Drendjaar een hondert Guldens in
 ten myn te betalen. Ten tweede in dien myn
 Looi Vryloot of finaal van den dienst word
 Vrygesteld onder weder oproeping van Looi
 hy nog moeten een hondert Guldens
 Soest den 30 January 1863
 J. Koke
 Antons Wynhof

Bronnen: Napoleon de Mensch en Dictator door G. Brugmans

1813-1815 Ons Koninkrijk geboren, door D.H. Couvée en
Dr. H. Pikkemaat

Van republiek tot koninkrijk, geschiedenis der Neder-
landen van 1795 tot 1815 door Prof. Dr. H. Brugmans

OP ZOEK NAAR HET HUIS BLEYENDAAL

door P.J. van den Bremer

"Een halven steenen camere met allen haren toebehoren met half die hofstede ende hoff genaempt Blijendaal ende voorts die helfte van alsulcke Timmeringe, bepotinge ende geboomte als op de selfde hofstede staet, gelegen tot Soest, onderdeylt daer den Brenck oostwaarts, die Costerse Goet westwaarts, die Gaesbeeckersteegh suydwaarts ende d'erffgenamen ofte nacomelingen van heer Johan van den Berch noortwaarts naestgelandt ende gelegen sijn."

(1617-9 augustus, R.A.U., Rechtarchief nr. 1905).

Dat is toch een vrij nauwkeurige aanwijzing van de plek waar het adellijke goed Bleyendaal heeft gestaan. Ten oosten de Brink, ten westen het huis van de Koster, die tevens schoolmeester was, (het huis wordt thans bewoond door de familie Bouwens) - ten zuiden de Gaesbeeckersteegh (thans de Eemstraat) en ten noorden Johan van den Berch, bewoner van de plaats die later "Middelwijk" wordt genoemd. In een van de vele opstellen welke hij over Soest heeft geschreven, geeft ook Ds. J.J. Bos nauwkeurig aan waar Bleyendaal was gevestigd. Hij heeft het huis nog gekend en geeft een beschrijving van de ligging (met het front naar de Brink). Deze situatie klopt geheel met de opgave van 1617.

Bij het kadaster is nagegaan of nog oude kadastrale gegevens bekend waren; en inderdaad kon ook hier worden vastgesteld, precies, waar het huis moet hebben gestaan.

Met zoveel gegevens trok de archeologische werkgroep van onze vereniging het veld in. De eigenaar van de grond - de Heer van de Riet leefde geheel mee, zodat op zaterdag 25 september jl. de spade in de grond ging. Stenen, scherven, beenderen, maar geen fundering. Zwaarder graafmateriaal werd ingezet. De firma B. Strumpel B.V. kwam met een trekker met grondknijper en zo werd een lange sleuf gegraven van ca. 2 meter diep en plm. 10 meter lang. Nog meer schervenmateriaal, maar ... geen fundering. Dit was ergens toch wel een teleurstelling. De grond was tot bijna 2 meter vergraven en bevatte weliswaar allerhande scherven die gedateerd konden worden van de 15e tot de 18e eeuw, maar er was niets van het oude adellijke huis over. Of was de plaats waar werd gegraven net naast het huis, b.v. in een sloot of gracht die om het huis heeft gelopen? Of is wellicht het huis na verkoop tot de laatste steen gesloopt? Het zal voorlopig een raadsel blijven.

Volgens Ds. Bos (Utr. Bisdom II) bezat een kanunnik der Utrechtse Kapittelen reeds in 1377 "eene villa" te Soest, die hij "Tuinenburg" gedoopt had. Deze villa zou later in handen zijn gekomen van Jacob, Heer van Gaesbeeck, Putten en Strijen. Deze Jacob bezat meerdere kastelen in Utrecht en Holland, en zijn bezit te Soest, zowel van een kasteel maar ook van veel landerijen, staat vast. Waarschijnlijk zijn deze goederen afkomstig van Willem van Abcoude, een oom

Op zoek naar Bleyendaal

foto Prentencabinet

van Jacob. (Vossius-Hist. Jaarboeken). Jacob van Gaesbeeck was een nationaal bekend figuur die zich in de tijd van de Hoeken en Kabeljauwen volop in de strijd mengde. Hij was betrokken bij de vele verwickelingen die zich rond 1400-1450 afspeelden tussen edelen, bisschoppen en keizers.

Na zijn dood in 1459 vervalt het leen aan de bisschop van Utrecht en lange tijd wordt er over Bleyendaal niets meer vernomen; totdat in 1565 de Sint Paulusabdij te Utrecht het goed in leen uitgeeft. Er volgt dan een lange rij bewoners:

1565 Evert de Wijs

1601 Geertruid Evertsen de Wijs, zijn dochter

1604 Johan van de Berg, domheer van het kapittel te Utrecht

1610 Meester Elias van den Berg, neef van Johan

1617 Meester Baltazar van de Berg, neef van Elias

1634 Jonker Hendrik van den Berg, neef van oom Baltazar

voor 1645 Johan Cardoso

1668 Isaac Cardoso, zoon van Johan

1668 Isaac Govertsen de Weth, gehuwd met Jacomijntje Denijs

voor 1692 Meester Gerard Hamel

1696 Juffrouw Susanne Veselaer, gehuwd met Jan Jacobse Schipper, uitgever van boeken

Zij overleed 17 november 1699 en werd te Soest begraven.

Dan valt er weer een stilte rond het huis Bleijendaal en zijn bewoners, totdat in 1810 Anthonie Jacob Schutter, geboren te Zutphen, met zijn vrouw Jacoba Schuit woonden "aen de plaets Blijendaal". De hofstede, de boerderij ernaast dus, verhuurden zij aan Willem Jorisse Kok.

Anthonie Schutter was "Maire van Soest" in de tijd van Napoleon. Hij overleed op 44 jarige leeftijd op "Bleijendaal". Hij werd opgevolgd door Gerrit Steyn van Hensbroek, de eerste burgemeester van Soest. De vrouw van Schutter, Jacoba Schuit, hertrouwde met Hendrik Philip Snouckaert van Schauburg, sinds 1812 ontvanger der directe belastingen in Soest en Baarn.

Hendrik Philip overleed in 1844 zoals het rouwbord in de N.H. kerk te Soest aangeeft, en zijn weduwe Jacoba in 1853. Jacoba had in haar kwartierstaat ook de naam Veselaer, zodat daaruit kan worden aangenomen, dat tussen 1696 en 1810 het huis Bleijendaal toch in dezelfde familie is gebleven.

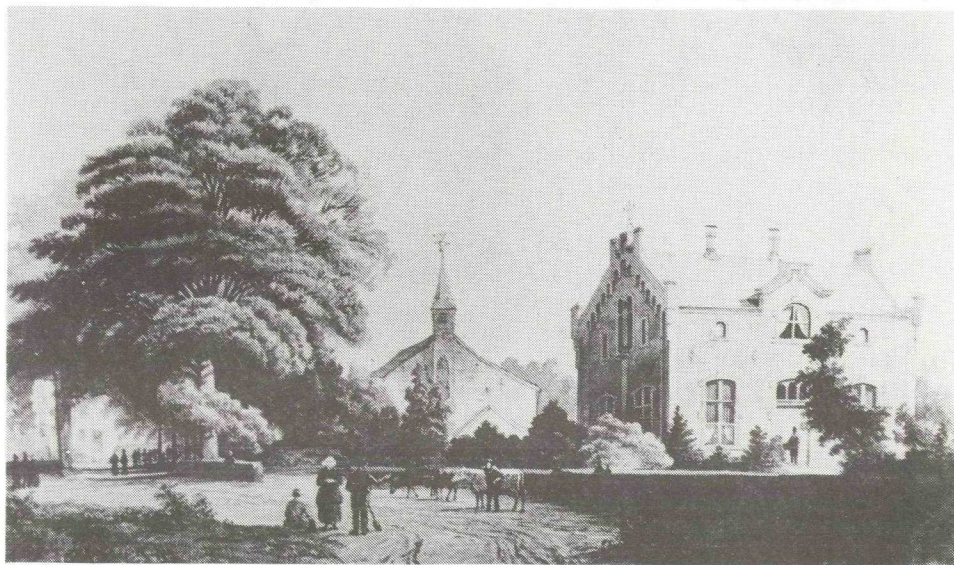

foto Prentencabinet

Zou dit Bleyendaal zijn geweest?

In 1854 wordt Bleijendaal publiek verkocht. De koper is Frans Pieter Muysken, die reeds eigenaar was van huize Middelwijk. Hij begon met het rooien van de vele eiken, beuken en lindebomen. Het huis wordt tijdelijk verhuurd totdat het in 1875 in publieke veiling verkocht wordt en daarna gesloopt. De grond wordt veranderd in bouwland, aardappelland en moestuin voor de omwonenden, aldus Ds. Bos. Intussen was in 1846 de nieuwe openbare school in de Kerkebuurt in gebruik genomen.

De oude school met woning aan de Eemstraat werd door Mevrouw de weduwe Snouckaert aangekocht en bij Bleyendaal getrokken als tuinhuiswoning met bergplaats.

Na de veiling in 1875 werd dit pand bewoond door een paar jonge mensen, die er een winkel in aardewerk dreven.

Tot slot wil ik u een ontboezeming van Pieter Pijpers, dichter van "Eemlandsch Tempe" niet onthouden:

" Blijdendaal; hoe trots, hoe schoon,
 " Staat gij voor ons oog ten toon,
 " Met uw donkergroene kruinen,
 " Kijkende over korenduinen!
 " Blijdschap zit hier op haar troon
 " 'k Hoor een heir van boschchoraalen
 " Zingen in uw blijde dalen:
 " Ceres, wen het goudgeel graan
 " Rondom u, in zomers weder,
 " Als een ligt bewogen veder,
 " Of een zee, golft op en neder,
 " Ziet u als haar tempel aan."

Bron:

Werkgroep Genealogie van de Hist.Ver. Soest
 Nog onbewerkt manuscript van Ds. J.J. Bos
 Zuid Hollandse Studiën: "Zweder en Jacob van Gaesbeeck
 (een uitgave van de Hist.Ver. "Holland")

Toelichting:

De naam "Bleijendaal" werd evenals de namen van de verschillende bewoners (van den Berch, van den Berg, van de Berg e.a.) op verschillende manieren geschreven. Steeds is door mij de in elk geval gebruikte spelling overgenomen.

DE SOESTER KEI

De Amersfoorters hebben in september weer hun jaarlijkse "Keifeesten" gevierd.

Maar ook Soest bezit een kei, weliswaar niet zo groot als die van Amersfoort, maar hij mag er toch zijn! Trokken die van Amersfoort hun kei triomfantelijk de stad binnen (vandaar de naam "keientrekkers"); in Soest is er minder tam tam gemaakt. Vele inwoners hebben onze kei nog nooit gezien en weten van het bestaan daarvan niets af.

Maar hij staat er op zijn sokkel, op de hoek van de Anna Paulownalaan-Prins Hendriklaan.

Foto Prentencabinet

Deze kei werd omstreeks 1927 gevonden door enige amateur-archeologen tussen de Anna Paulownalaan en de Bakkersweg. De vindsters ziet u op de foto: v.l.n.r. Klaas de Haan (onze latere wethouder en locoburgemeester, die in 1975 plotseling is overleden), Jo Lagemaat, Bart Lüschen, Henk Grootveld en Jaap Grootveld.

De kei is kort na de vondst door de eigenaar van de bouwterreinen aan de Anna Paulownalaan op een voetstuk gezet en is er tot vandaag blijven staan. In 1935 zijn de omliggende huizen gebouwd en zo is onze kei in de voortuin van Prins Hendriklaan 11 terechtgekomen.

Wellicht is er onder onze lezers nog iemand, die iets meer van onze kei weet te vertellen. Graag ruimen wij in het volgend nummer van ons blad een plaatsje voor dit verhaal in.

DE OUDHEIDKAMER

Sinds de laatste publicaties over de oudheidkamer in dit blad is er veel werk verzet. De deel is van een nieuwe vloer voorzien, de verlichting werd uitgebreid - hetgeen een grote verbetering betekent -; hier en daar werd de boel opgefrist met een kwast verf of witkalk.

Buiten zijn de loodsen opgeknapt en heeft het "spreukenhuisje" een vaste plaats gekregen.

Binnen gonsde het ook van activiteiten: de zomertentoonstelling werd ingericht; de werkgroep archeologie heeft een eigen expositiehoek gevonden, de warme bakker en de wagenmaker hebben een plaats gekregen en de koperslager geeft regelmatig demonstraties.

foto Prentencabinet

De koperslager aan het werk in de oudheidkamer

In de voorkamer zijn meerdere tentoonstellingen gehouden, o.a. van de Soester kunstenaar Dilrosun met pentekeningen en schilderijen; een poppententoonstelling met folklore- en karakterpoppen. Ook de fototentoonstelling, die eerder in Hilversum grote belangstelling heeft getrokken, mag niet onvermeld blijven.

Op het programma staan nog exposities van kunstenaars in keramiek, hout, sieraden en textiel-vormgeving. Hierbij zal steeds naar de relatie gezocht worden tussen oud en hedendaags ambacht.

De voorlichtings- en verkoophoek zal verder worden uitgebreid, waarbij het accent zal komen te liggen op de educatieve voorlichting m.b.t. oude gebruiken, technieken en voorwerpen.

Wij doen een beroep op de leden van de Historische Vereniging voor

foto Prentencabinet

Drukte in de oudheidkamer

het verzamelen van informatiemateriaal. Heeft u daarnaast nog meerdere ideeën voor de verkoop- en voorlichtingshoek, geeft u deze dan aan ons door.

Een ander punt is de "bemanning" gedurende de openstellingstijden. Hiervoor zoeken wij nog vrijwilligsters/vrijwilligers die ons kunnen assisteren. De vaste openstellingsuren zijn op zaterdag en zondag van 13.00 tot 17.00 uur.

Daarnaast verwachten wij na afspraak ook in de week groepen die moeten worden opgevangen. Ook de scholen zullen worden benaderd. Hiervoor hebben wij vrijwillig medewerkers nodig. De benodigde kennis willen wij u zo nodig bijbrengen tijdens speciale informatie-avonden en informatiebulletins.

Mogen wij wat van u horen?

Ons adres luidt: Stichting Oud Soest
 secr. P.J. v.d. Wansem
 Nassaulaan 31, Soest
 tel. 02155-15306

DE WAPENBORDEN IN DE NED. HERV. KERK TE SOEST

De familie Snouckaert van Schauburg

door G. Staalenhoef

In een vorig artikel is reeds aandacht besteed aan de borden van de familie Edmond en Livingstone, waarvan er vier hebben bestaan en nog twee aanwezig zijn. (1)

Thans gaat het over een bord, namelijk het bord Snouckaert van Schauburg (ons nr. 4).

Reeds eerder werd gemeld dat in ieder geval dit bord te lijden heeft gehad bij de brand van 1876 en toen is gerestaureerd. (2)

Tevens werd eerder aandacht besteed aan enkele familieleden van de man wiens bord thans aan de beurt is, namelijk Baron Hendrik Philip Snouckaert van Schauburg. (3)

foto Prentencabinet

Interieur N.H. Kerk te Soest met rouwborden

Ook deze keer is voor de kwartierstaatvorm gekozen.

1. Hendrik Philip baron Snouckaert van Schauburg, geb. Huis Duckenburg bij Nijmegen 21 juli 1772 ov. Soest, Huis Blijendaal 12 november 1844 geh. Soest 11 mei 1814
Jacoba Schuyt, dochter van Albert Schuyt en Johanna Cornelia van Gheel van Spanbroek en weduwe van Anthony Jacob Schutter. (4)

Over de diverse functies van Hendrik is het volgende bekend:

- luitenant bij de Hollandsche Garde; 1788
- kapitein van de infanterie; 16 juni 1790

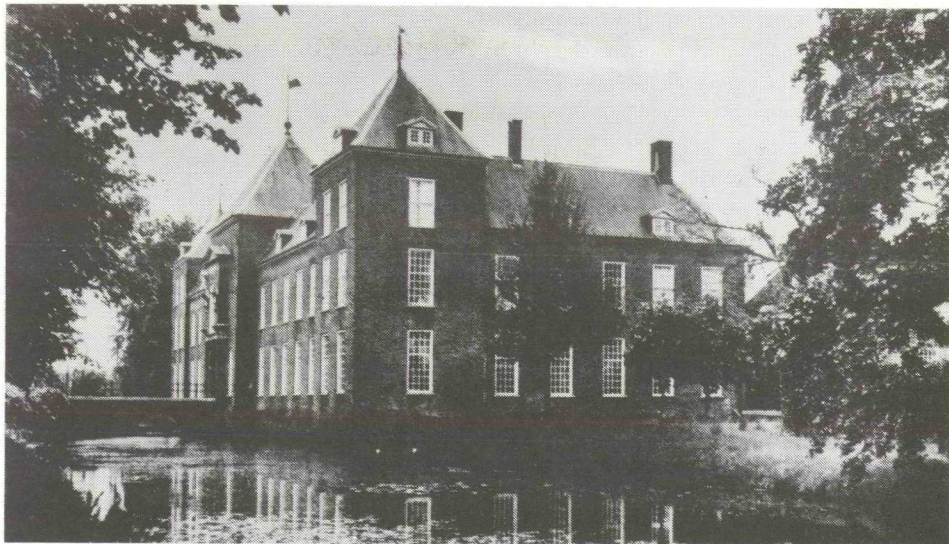
- ritmeester bij de Keurvorst van Hessen-Kassel; 16 febr. 1804
- jachtofficier district Nijmegen; 1807
- adj. wethouder van Nijmegen; 1807-'10
- Ontvanger directe belastingen te Soest en Baarn; 1812
- Lid van de Prov. Staten van Utrecht;
- Commandeur van de Duitse Orde

Bij Koninklijk Besluit d.d. 8 juli 1816, nr. 60 werd hij erkend in de Nederlandse adel met de titel van baron. (5)

OUDERS

2. Willem Carel des H.R. Rijksridder Snouckaert van Schauburg,
geb. Kasteel Heeze 2 aug. 1717
ovl. Nijmegen 20 mei 1790
geh. (II) Elden 25 juni 1762
3. Wilhelmina Jeanne van Randwijck,
geb. H. Klingelbeek bij Arnhem 18 november 1739
ov. Nijmegen 20 april 1802

Willem Carel was heer van Duckenburg (sinds 1767 door koop);
Luitenant-generaal in Statendienst en kamerjonker van de
Markgraaf van Brandenburg-Anspach.

Kasteel Heeze, eens eigendom van de familie Snouckaert van Schauburg

GROOTOUDERS

4. Albert Carel des H.R. Rijksridder Snouckaert van Schauburg,
geb. 's Hertogenbosch 1 okt. 1668;
ovl. Huis Lingezicht 28 jan. 1748 en bgr. te Leerdam
geh. Rosmalen 13 december 1709

5. Ermgardia Gratiana Sweerts de Landas,
geb. 's Hertogenbosch 16 april 1685
ov. 8 maart 1754 en bgr. te Leerdam

Albert Carel was heer van Heeze, Leende en Zes Gehuchten,
waarmede hij werd beleend 6 februari 1679.

6. Frans Steven Karel van Randwijck,
geb. Nijmegen 1 oktober 1697
ov. Arnhem 26 december 1785
geh. Oosterbeek 20 februari 1730
7. Ursula Philippota van Reede,
geb. Kasteel Zuijlestein 1 juli 1709
ovl. Huis Klingelbeek bij Arnhem 5 februari 1778

Frans was heer van Beek, Rossum en Heesselt; ambtsjonker van
Overbetuwe; luitenant-generaal der infanterie (14 maart 1766)
en landscommandeur van de Duitsche Orde (15 december 1766).

OVERGROOTOUDERS

8. Albert des H.R. Rijksridder Snouckaert van Schauburg,
geb. 's Gravenhage 23 juni 1637
ovl. Kasteel Heeze 22 oktober 1678
geh. (II) 's Gravenhage 20 juni 1662
9. Anna Margriet van Randwijck,
geb. 's Hertogenbosch 18 juli 1641
ovl. Kasteel Heeze 3 september 1701

Albert was vrijheer van Heeze en Leende.

10. Maarten Christiaan des H.R. Rijksridder Sweerts de Landas,
ged. 's Gravenhage 19 juli 1629
ovl. 's Hertogenbosch 24 juni 1704
Huwelijksaant. 's Hertogenbosch 19 februari 1684
geh. 's Gravenhage 20 februari 1684
11. Clementina Geertruid van Els tot Boedelham,
ged. Arnhem 5 juni 1667
ovl. 's Hertogenbosch 30 december 1731
bgr. Oirschot 5 januari 1732

Maarten was heer in Oirschot en Best (door koop d.d. 27 maart
1672), hoofdschout van Kempenland en raad van 's Hertogenbosch.

Bij hun huwelijk was Maarten 54 jaar en Clementina nog geen
17 jaar oud!!

12. Jacob van Randwijck,
geb. Nijmegen 30 mei 1658
ovl. Nijmegen 30 juli 1725
geh. (h.v. 19) augustus 1689
13. Anna Theodora van Lynden,
geb. ?
ovl. Nijmegen 25 december 1737

Jacob was heer van Rossum, Heessel, Beek en Gameren.

14. Godard Adriaan van Reede van Ginckel,
ged. 's Gravenhage 11 oktober 1674
ovl. Klingenbeek 2 mei 1730
geh. Zuijlenstein 18 augustus 1708
15. Maria van Nassau-Zuijlenstein,
geb. 1686
ovl. Arnhem 8 juni 1765

Godard was heer van Herreveld; rechter van Arnhem en de Veluwezoom; landdrost van de Veluwe, gecommiteerde ter Staten-Generaal en Commandeur van de Duitse Orde (Balijs van Utrecht).

BETOVERGROOTOUDERS

16. Maerten des H.R. Rijksridder Snouckaert van Schauburg,
geb. Praag 1602
ovl. Londen 15 augustus 1641
geh. Londen 14 maart 1636
17. Martina Joachimi,
geb.
ovl. 's Gravenhage 1 juli 1637
bgr. te Goes

Maerten was ridder en edelman van de privé-kamer van de Engelse Koning Karel I. Voorts maakte hij deel uit van het gezantschap van de heer Joachimi (zijn schoonvader!).

Martina was eerder weduwe van Jacob Muijs van Holy, heer van Kethel.

18. Arend (Arnold) van Randwijck,
geb. ?
ovl. 1641
geh.
19. Catharina van Reede van Amerongen,
geb. 1617
ovl. 1651
20. Jacob Sweerts (Suerius),
geb. Amsterdam 8 (ged. Oude Kerk 17) april 1587
ovl. 's Gravenhage 1 mei 1658
bgr. 's Hertogenbosch
geh. Utrecht 24 mei 1626
21. Johanna Lopez de Villanova,
geb. Keulen 16 augustus 1595
ovl. 's Hertogenbosch 27 februari 1673

Jacob was heer van Landschadenhoff en verheven in de Rijksridderstand bij diploma van Keizer Ferdinand III; 10 mei 1652. Hij werd opgenomen in de ridderschap Kreis Odenwald, 31 mei 1653, voorts was hij rentmeester en ontvanger-generaal van de beden van 's Hertogenbosch en de Meijerij alsmede lid van ge-deputeerde staten.

22. Dirk van Els,
geh.
23. Ermgard van Lynden van Hemmen, vrouwe van Boedelham
24. Frederik Hendrik van Randwijck,
geb. Nijmegen 2 november 1625
ovl. Nijmegen 30 mei 1697
geh. 26 september 1647
25. Stephanie Torck,
geb. ?
ovl. Nijmegen 5 oktober 1702

Frederik was heer van Rossum etc.

Het stamslot van Ursula Philippote van Raesfeld

26. Frans van Lynden,
geb. 1628
ovl. 26 april (overluid Tiel 13 mei) 1700
bgr. te Hemmen
geh. Kasteel Musschenberg 15 januari 1655

27. Charlotte van Brienen,
geb. ca. 1630
ovl. Valburg 15 juli 1721

Frans was heer van Hemmen Blitterswijk (1652); Commandeur van St. Andries, lid van de ridderschap van Nijmegen (1675) en dijkgraaf van Over-Betuwe.

Charlotte was vrouwe van Clörath en Grieth.

28. Godard van Reede van Amerongen,
geb. 1644
ovl. 1703
geh. 1666

29. Ursula Philippote van Raesfeld,
geb. 1643
ovl. 1721

Godard was vrijheer van Amerongen, heer van Ginckel, Lievendaal en Elst, 1e graaf van Athlone, Baron van Aghrim, Pair in Ierland en veldmaarschalk.

Ursula was erfdochter van Middachten en Herrevelt.

30. Willem van Nassau-Zuijlestein,
geb. 's Gravenhage 7 oktober 1649
ovl. Zuijlestein 12 juli 1708
geh. (otr. 's Gravenhage 28 februari) 1681

31. Jane Wroth of Durrants,
geb. ?
ovl. Zuijlenstein 23 juni 1703

Willem was Heer van Zuijlestein, Leersum en Waaijenstein, 1e graaf van Rochford in Essex, burggraaf van Tunbridge in Kent en baron Enfield in Middlesex. Werd Engels onderdaan in 1689, generaal in het Engelse leger 1690, lid van het Engelse Parlement, 1696 en was master of the Robes of the King tot 1695. Trok zich terug op Zuijlestein.

Jane was hofdame van Koningin Mary.

- (1) Van Zoys tot Soest 3e jrg. nr. 2
- (2) Van Zoys tot Soest 2e jrg. nr. 4 blz. 9 e.v.
- (3) Van Zoys tot Soest 3e jrg. nr. 1 blz. 10 e.v.
- (4) Over de families Schutter en Schuijt wordt t.z.t. meer verteld bij de bespreking van de Blijendaal.
- (5) Voor deze kwartierstaat is o.a. gebruik gemaakt van het Nederlandsch Adelsboek, jaargang 1917.

BOEKENPLANK

Een deskundig maar tevens eerlijk en oprecht boek zou ik het dezer dagen bij Hollandia in Baarn verschenen werk van Lt. Kol. E.H. Brongers "Opmars naar Rotterdam" willen noemen. Een stuk geschiedschrijving!

Aan de hand van alle beschikbare Nederlandse, Franse en Duitse gevechtsverslagen, rapporten, dagboeken, stafstudies en publicaties van officiële en niet officiële aard is de auteur erin geslaagd een zo objectief mogelijke en waarheidsgetrouwe weergaven van de gebeurtenissen en de strijd in de Mei-dagen van 1940 rond Rotterdam, Dordrecht, de Moerdijkbruggen en omliggende gebieden te schrijven. Het boek, waarbij gebruik is gemaakt van vele niet eerder gepubliceerde documenten, werpt aan de hand van foto's en kaarten een soms verrassend licht op deze tot nu toe vaak oppervlakkig beschreven strijd. Verder is getracht aan de hand van talrijke ooggetuigenverslagen iets van de gevoelens en emoties te schilderen van hen die direct bij de gevechten betrokken waren. Er is rond het Eiland van Dordt in de Meidagen vèèl meer gebeurd dan menig Nederlander weet.

Met grote inzet en bewapend met sterk verouderd materiaal en het ontbreken van communicatiemiddelen hebben onze landsverdedigers de grote overmacht van duitse aanvallers weerstaan. Onopgesmukt - kritisch - wordt de strijd van uur tot uur beschreven. Er zijn heldendaden verricht en er is gefaald. Gelukkig, dat bij eerstgenoemde daden namen aan de vergetelheid worden onttrokken en dat falende landgenoten, behoudens één enkele naam (maar dat was dan ook een landverrader) nimmer met name zijn genoemd.

Als u de Meidagen 1940 bewust hebt meegemaakt en als u daarenboven in de militaire wereld van voor die tijd geleefd hebt, dan moet u dit boek beslist lezen.

Ongewild loopt door het hele betoog een les voor ons allen. Laat niet weer ooit een Nederlands Leger ons land moeten verdedigen met zwaar verouderd en afgedankt materiaal tegen een met het modernste oorlogstuig bewapende overvaller.

"Opmars naar Rotterdam" door E.H. Brongers is uitgegeven door Hollandia te Baarn en kost - gebonden in linnen band - f 37,50.